

บทความวิชาการ

# เรียนรู้ต่อยอด ตามรอยเท้าบรรพชน คนปากกาคะฉูด<sup>1</sup>

สาริศา พรหมพจนารถ<sup>2</sup>

<sup>1</sup> เรียบเรียงจากการศึกษาค้นคว้าอิสระดีเด่น หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2554 ตามรอยเท้าบรรพชน: กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนปากกาคะฉูด บ้านมอวาดี ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

<sup>2</sup> บัณฑิตอาสาสมัคร รุ่นที่ 43 ประจำปีการศึกษา 2554 สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

## บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “เรียนรู้ตัวตน ตามรอยเท้าบรรพชน คนปกากะญอ” เกิดจากการที่ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนปกากะญอ บ้านมอวาดี ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาถึงการดำรงอยู่ของกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนชุมชนมอวาดี และการถ่ายทอดวัฒนธรรมในครอบครัวและชุมชนมอวาดี ภายใต้การสนับสนุนของกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายนอกชุมชน พร้อมทั้งเสนอผลของกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อเยาวชนและชุมชนในปัจจุบัน

ในการศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการลงพื้นที่ปฏิบัติงานภาคสนามตั้งแต่เดือนกันยายน 2554-เดือนมีนาคม 2555 รวมระยะเวลา 7 เดือนและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบูรณาการโดยความร่วมมือกับเยาวชนในชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พาปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกชุมชนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับชาวชุมชนและผู้รู้ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน และข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนปกากะญอบ้านมอวาดี แบ่งออกได้เป็น กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมในครอบครัว ชุมชน และในโรงเรียน ซึ่งเงื่อนไขที่ทำให้กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนดำรงอยู่ได้แบ่งออกเป็น เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอกชุมชน

เงื่อนไขภายในชุมชนที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้แก่ การมีผู้รู้ ผู้เฒ่าผู้แก่ ที่มีภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมของชาวปกากะญอและเห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้แก่เยาวชน

รุ่นใหม่ และตัวเยาวชนเองให้ความสนใจในการเรียนรู้วัฒนธรรมและพิธีกรรม  
ต่างๆ ในชุมชนด้วย

เงื่อนไขภายนอกที่สนับสนุนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้แก่  
การเปิดโอกาสของรัฐให้มีหลักสูตรท้องถิ่น การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก  
และอาสาสมัครจากที่ต่างๆ

การถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนปกากะญอบ้านมอวาคี เกิด  
และดำรงอยู่ได้ด้วยความร่วมมือของชาวชุมชน ที่ตระหนักถึงความสำคัญ  
ของการศึกษาต่อเยาวชนและชุมชน จึงได้ร่วมกันพัฒนาและหาแนวทาง  
การเรียนการสอนที่สอดคล้องต่อวิถีชีวิตชุมชนมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกัน  
ยังต้องพึ่งพาองค์กรภายนอกที่มีทักษะไปในทิศทางเดียวกันในการพัฒนาการ  
ศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเป็นกลไกสำคัญ  
ที่สุดในการวางรากฐานทางวัฒนธรรมให้เข้มแข็งเพื่อการเผชิญหน้ากับความ  
ทันสมัยและปัจจัยภายนอกที่จะเข้ามาสู่ชุมชน

**คำสำคัญ:** การถ่ายทอดวัฒนธรรม, ปกากะญอ, อัตลักษณ์, บัณฑิต  
อาสาสมัคร